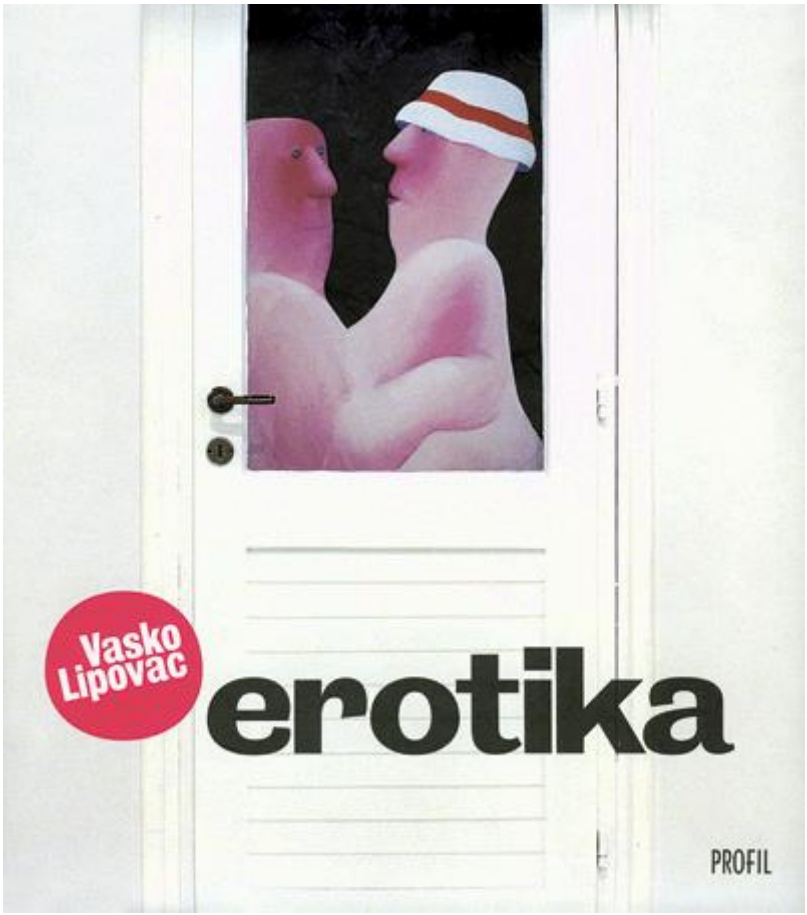
Vijenac 374

Likovne umjetnosti, Naslovnica

VASKO LIPOVAC, EROTIKA, PROFIL INTERNATIONAL, ZAGREB, 2008.

Okrunjeni majstor tijela i erosa

Iako je trebalo čekati gotovo šest godina da ova knjiga ugleda svjetlo dana, čekanje se isplatilo! Ponekad se očito na tijek stvari ne može utjecati s ljudske razine djelovanja, čak i kada je ekipa koja uređuje knjigu dobro uhodana i u izvršnom smislu efikasna (profilovci s urednikom knjige Pavlom Kalinićem). Na 366 stranica sakupljen je erotski opus Vaska Lipovca u rasponu od 1968. do 2006, u mnogobrojnim likovnim tehnikama i žanrovima, od crteža, tuša, pastela, akvarela, akrila, oslikanih drvenih dasaka, drvenih reljefa, skulpture, objekata pa čak i radova u terakoti. Tvrdo ukoričen format dimenzija 21,5x23 cm krije u sebi uvodni tekst književnika Ante Tomića Mudra i lijepa priča o tijelu, dok je na kraju knjige uvršten opsežan intervju novinara Voje Šiljka s Vaskom Lipovcem, u povodu njegove retrospektive u Gliptoteci 2005,

naslovljen Igram se ozbiljno. Dizajn knjige osmislio je umjetnikov sin Ranko Lipovac s Produkcijom 004, a velika je vrijednost knjige što su svi tekstovi, katalog radova i popis umjetnikovih nagrada prevedeni na engleski (Marko Maras) i francuski (Petra Martić).

Jasno se sa svih motiva punašnih i zaobljenih tijela (rekao bi Šimat Banov dunja) vidi da je Vaska dotaknula ruka učitelja Koste Angelija Radovanija na zagrebačkoj Akademiji primijenjenih umjetnosti u prvoj polovici pedesetih godina prošloga stoljeća, čemu će se nebrojeno puta u tekstu vraćati Ante Tomić, i upravo oko te činjenice graditi karakter i atmosferu priče o Vaskovim hedonističkim tijelima u klinču borbe. Naime, moramo se složiti kako je upravo Vasko Lipovac bio taj koji je u hrvatskoj suvremenoj umjetnosti ponovno uveo i afirmirao (kojega li paradoksa, ako bolje razmislimo!) prirodno, opušteno i pomalo nostalgično prikazivanje intimnih trenutaka dvoje ljudi, bez trunke izvitoperene bolećivosti i/ili lažna licemjerna morala, i važno je da je Tomić tomu posvetio cijeli ulomak: »Ta je pojava dosta osobena u našoj umjetnosti. Naši se umjetnici tjelesno vrlo često smatraju bolesnima, a što se seksa tiče, s nekoliko časnih iznimaka, recimo bez okolišanja, sje.... su u glavu, gotovo da bi pomislio da bi koji od njih bio u stanju napraviti neki spolni delikt. Seks u djelima domaćih pisaca i slikara u boljem je slučaju bljedunjav, u gorem nasilan. [...] Nema u nas zapravo umjetnika koji s više poštovanja i ljubavi doživljava tijelo i tjelesne ugode, malena smrtna zadovoljstva kao što su hrana i seks. U nježnom, čistom i sitom svijetu njegove umjetnosti naći ćete staroga čovjeka, mudraca pomirena sa svijetom, koji se zadovoljno okreće iza sebe i zaključuje kako je lijepo živjeti«. I dok je Tomić posvećen slici Vaskovih tijela muškaraca i žena te iščitavanju njihovih finih relacija, Vojo Šiljak maestralno je u intervjuu izvukao temperament i razmišljanja o umjetnosti i životu – ma koliko to banalno na prvi pogled zvučalo – Vaska Lipovca. Bez tog intervjua knjizi bi nedostajala važna dimenzija, i gotovo da nam se i nakon nekoliko puta vraćanja tekstovima i pomnim čitanjima između redaka, onom strukturalističkom i dekonstruktivističkom hvatanju smisla u bilješkama i fragmentima s ruba napisanoga, čini kako bi ova knjiga mogla bez uvodnoga teksta Ante Tomića, ali ne bi funkcionirala bez Vaskova glasa u offu, u aranžmanu Voje Šiljka. Osjetljivo je biti uvodničar takvoj knjizi, gdje tekst gotovo uvijek zaostaje za slikom, ma koliko se pisac trudio. Tomićevu duhovitost i ležernost te nazivanje stvari pravim imenima na mahove ipak začudno prereže neka naturalistička mikrosekvenca teksta koja kao da djeluje pomalo forsirana u tom tekstualnom slijedu... kao da se resko miješaju različite razine percepcije ljudske intime ne bi li se pošto-poto napipao diskurs koji će naći put do svakoga čitatelja i listatelja ove knjige – no nisam sigurna u kojoj je mjeri taj koncept zaista uspješno i ostvaren.

Ipak, teško će nakon pojave ove knjige hrvatski suvremeni umjetnici svih generacija, boja i predznaka moći biti konkurentni Vaskovoj razini prikazivanja najvažnije sporedne stvari na svijetu, kao i dosegnuti njegov sustavno njegovan svjesni nedostatak stilizacije ljudske intime i erotike. Prirodnost koja ne skreće u laž i vulgarnost, hedonizam koji odašilje umjetnikov zdrav i neiskrivljen odnos prema ljudskom tijelu i njegovim potrebama, rijetki su u korpusu suvremene hrvatske umjetnosti. U ovom opusu nema glume; ne glume bezimeni ljudi s Vaskovih prizora, a ne glumata ni sam umjetnik. Tu nema hinjene požude, ni pristajanja na ljubavničku i b(m)račnu intimu iz pristojnosti, jer se nekako dolikuje i mora. U Vaska intima nije zadaća ni alibi za otkačenost i trendovsku suvremenu umjetnost. A možda su intima i erotika prognane iz radova današnjih hrvatskih umjetnika jer je u njih ipak prisutna svijest što se sve o njihovoj vlastitoj seksualnosti može iščitati i odgonetnuti iz njihove umjetnosti: cijela mreža finih perverzija i patologije, prikrivena homoseksualnost ili nedovoljno voljenje ženskog/muškog tijela?!? Možda u njihovim životima ne caruju u dovoljnoj mjeri strast i radost voljenja koje bi poput bujice mogle probiti van kroz umjetnički materijal, tehnike i žanrove?! Nikako ne bih voljela da sam u pravu s posljednjim tvrdnjama, jer to bi bilo porazno. Ali samo će vrijeme pokazati je li Vaskova knjiga memento na neka zdravija prošla vremena ili poticaj za svijetlu budućnost. Umjetnici – demantirajte nas!

Iva Körbler